

*K emotivnosti diskurzních markerů ve spontánní mluvené komunikaci**

JANA BÍLKOVÁ**,
DENISA KNOBOVÁ, SÁRA PODOJILOVÁ***

1. Úvod

Při stylové analýze textů spontánní mluvené komunikace hraje významnou roli funkční charakteristika tzv. diskurzních markerů – jazykových výrazů (slov nebo slovních kolokací), které jsou nositeli primárně pragmatických informací: vypovídají o povaze vztahů mezi účastníky dialogu, signalizují tematickou změnu, zajišťují plynulý průběh hovoru, jsou signálem porozumění či nepochopení apod. (K vymezení diskurzních markerů u různých autorů jak českých, tak zahraničních viz např. Čermáková, Jílková, Komrsková, Kopřivová, Poukarová 2019: 248–254; Chamonikolasová 2010: 100–103.) Při popisu diskurzních markerů se vždy zvláště zdůrazňuje jejich polyfunkčnost.

* Text vznikl v rámci projektu specifického výzkumu Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové 2115/1310/1210 *Mluvená syntax z interakčního hlediska*.

** <https://orcid.org/0000-0001-9367-3383>, Univerzita Hradec Králové, Hradec Králové, Česká republika, jana.bilkova@uhk.cz

*** Studentky magisterského studijního programu, Katedra českého jazyka a literatury, Pedagogická fakulta, Univerzita Hradec Králové, Česká republika.

Jeden výraz v závislosti na kontextu, strukturní pozici v replice a zejména v závislosti na zvukové realizaci (na rovině segmentální i suprasegmentální) plní zpravidla více různých funkcí, interakčních i textových. V tomto příspěvku zaměříme svou pozornost na jednu specifickou funkci, kterou diskurzivní markery plní v neformálních mluvených rozhovorech, a to funkci expresivní a emotivní.

Příspěvek vychází z analýzy autentických dat získaných prostřednictvím Českého národního korpusu, konkrétně z analýzy zvukových nahrávek spontánních dialogů (a jejich prepisů) z korpusu mluvené češtiny ORAL v1.¹

2. Expresivita a emocionalita v neformálních rozhovorech

Citové rozpoložení mluvčího se odráží ve výběru jazykových prostředků, v jejich organizaci i zvukové realizaci. Citová složka je vždy integrální součástí obsahu textu. V nepřipravených neoficiálních mluvených projevech je přítom složkou velmi významnou a leckdy i nejvýznamnější. V přirozeném dialogu totiž jde o sdělování nejen věcných informací, ale i subjektivních postojů a emocí. Vyjádření postojů a citových vztahů bývá často dokonce nadřazeno věcným informacím. Jak píše J. Zeman, „to, zda je partnerův hlas agresivní, napjatý, skličující, klidný apod., bývají pro komunikační partnery informace mnohem důležitější než sama slova a jejich spojení“ (Hoffmannová, Müllerová, Zeman 1999: 171). Za čistý výrazový prostředek emotionality se zpravidla považují pouze citová (emocionální, subjektivní) citoslovce: *fujtajbl*, *heč*, *sláva*, *auvajs*, *brr*. Potenciální emotivnost ostatních jazykových prostředků je vázána na jiné složky jejich významu. U slov plnovýznamových se emotivnost napojuje na jejich lexikální význam (např. *maminečka* – rodič ženského pohlaví; *ksicht* – přední část lidské hlavy; *řehtat se* – projevovat radost a veselost smíchem), u slov neplnovýznamových, včetně diskurzivních markerů, pak na jejich specifické funkce gramatické, textové a interakční. Emocionální příznakovost textu není nutně spojena s využitím expresivní slovní zásoby. Naopak. Emotionality textu lze docílit zvukovou či gramatickou aktualizací textu lexikálně neutrálního. Jak píše M. Grepl, „expresivní pojmenování přes svou nápadnost a výraznost jsou často pro vyjádření emotionality výpovědi

¹ Korpus ORAL v1 obsahuje prepisy převážně neformálních dialogů z celého území České republiky v celkové délce 582 hodin a obsahuje přes 5 milionů textových slov.

prostředky fakultativními, tj. lze se bez nich obejít, ba pomocí slovosledné inverze, příznakové intonace a přesunu větného nebo úsekového přízvuku je možno dát „citový přídech“ kterémukoli slovu výpovědi“ (Grepl 1967: 50–51). Takovými exponenty emocionálních postojů bývají, zejména v neformálních mluvených rozhovorech, právě některé diskurzní markery.

3. Diskurzní markery jako signalizátory emocí

Je známo, že v mluvených textech je frekvence neplnovýznamových výrazů, zejména částic, výrazně vyšší než v textech psaných. Jak uvádí F. Čermák, například v Pražském mluveném korpusu tvoří partikule „plných 13, 51 % všech výskytů všech slov (tokenů), jinými slovy v průměru každé osmé slovo textu tu je partikulí“ (Čermák 2008: 63). Jak ukazují data z Českého národního korpusu, například výraz *no*, jeden z nejfrekventovanějších diskurzních markerů vůbec, má v mluvených textech na jeden milion slov více než 23 tisíc výskytů, zatímco v psaných textech beletristických je to jen 84 výskytů a frekvence v publicistice nebo v odborné literatuře klesá na pouhých 11 výskytů na milion slov. Podobné výsledky nacházíme i u jiných partikulí. Např. částice *prostě* má v mluvených textech relativní frekvenci (ipm²) 5 148, zatímco v psané publicistice jen 174.

Funkcí částic je vyjadřovat pragmatické významy všeho druhu, na propoziční obsah výpovědi (replik) vrstvit nejrůznější typy postojů, včetně postojů emocionálních. Od komunikačních partnerů zpravidla neočekáváme repliky s plně gramatikalizovanou strukturou, explicitní vyjádření a precizní formulace. Určitá míra významové neurčitosti je pro spontánní mluvené projevy charakteristická. Proto se také postoje a city v neformální komunikaci často zprostředkovávají nejrůznějšími syntaktickými a zvukovými aktualizacemi výrazů synsémantických.

Využití diskurzních markerů jako signalizátorů emocionálních postojů mluvčího je spojeno zejména se třemi procesy, a to:

(1) s jejich **zvukovou aktualizací**, tj. zejména s vokalickým dloužením a specifickou intonací, důrazem ad.;

(2) s jejich **reduplikací**, resp. multiplikací, zmnožováním, tj. několikerým opakováním téhož výrazu bezprostředně za sebou;

² Počet výskytů na jeden milion pozic (*instances per million*).

(3) s jejich **kumulací**, shlukováním a utvářením více či méně ustálených kolokací (víceslovných diskurzních markerů).

3.1. Aktualizace zvukového průběhu diskurzních markerů

Při analýze neformálních dialogů hraje významnou roli jejich zvuková složka. Různý zvukový průběh přiřazuje téže lexikálně-syntaktické jednotce různé textové a interakční funkce a rozdílné interpretace. Totéž platí i pro různé zvukové modifikace diskurzních markerů. Jak píše J. Zeman, „sledujeme-li interakční události a jejich významy [...], zjistíme, že pro jejich rozvoj nebývá důležité jen to, co se říká, ale také to, jak se to říká. Více než na sémantické a pragmatické významy lexikálně-syntaktických konstrukcí reagují komunikanti často na to, jakým tónem partner něco řekl, na způsob, jak komunikant mluví, atd.“ (Hoffmannová, Müllerová, Zeman 1999: 171).

V následujícím textu se pokusíme na několika konkrétních ukázkách spontánních dialogů ukázat, že ačkoli emotivní funkce není dominantní funkcí diskurzních markerů, lze jimi některé emocionálně hodnotící postoje (jako radost, údiv, obavy, zklamání, znechucení apod.) signalizovat.³

Dialog (1) je dialogem dvou mužů, mluvčího A a mluvčího B. Předmětem řeči se stává jejich společný známý Jirka. Mluvčí A vyjadřuje své výhrady vůči němu a žádá svého komunikačního partnera, mluvčího B, aby o něm raději nemluvil, protože „*není takovej, jak se jeví*“. Mluvčí B vyjadřuje prostřednictvím výrazu *ale* své překvapení, až jistou míru nedůvěry, zároveň ale zájem dozvědět se víc. Výraz *ale* vyslovuje s nápadným dloužením počáteční samohlásky, bez výrazného intonačního skoku mezi prodlouženou samohláskou a následující slabikou. Použitý výraz tím nabývá interjekční povahy. Mluvčí A reaguje na tuto repliku potvrzujícím *jo*.

- (1) A: *ty pokud tě můžu poprosit*
B: *no!*

³ Korpusové doklady jsou v textu označeny názvem korpusu (tj. ORAL v1) a číslem nahrávky. Jednotliví mluvčí jsou odlišeni pomocí písmen (A, B, C). V prepisech jsou dále zachyceny výrazné překryvy replik nebo jejich částí. Části replik vyslovené dvěma mluvčími zároveň, jsou zapsány v hranatých závorkách na samostatných řádcích pod sebou. Více ke způsobu přepisu zvukových nahrávek viz seznam použitých transkripčních znaků na konci článku.

K emotivnosti diskurzních markerů ve spontánní mluvené komunikaci

JANA BÍLKOVÁ, DENISA KNOBOVÁ, SÁRA PODOJILOVÁ

- A: *tak vo Jirkovi mluv jenom @ jenom to (.) to je @ jenom (.) @ ne moc dlouho jako*
B: *(se smíchem) jo tak*
A: *no @ protože mezi námi došlo k určitým pro* @ neshodám (..) a (..) zjistil sem že není takovej (.) jak se jeví*
B: *a:le*
A: *jo\ (..) ale to*
B: *[no (.) to je]*
A: *[jako může] @ být muj @ subjektivní názor že jo*

(ORAL v1, 10H051N)

Zdůraznění a zdloužení počáteční samohlásky ve výrazu *ale* nacházíme také v následujícím dialogu (2), v němž hovoří žena (A) s mužem (B). Mluví B zde nevyjadřuje údiv jako v předchozím dialogu, nýbrž zvukovou modifikací výrazu *ale* snižuje vážnost svého zdravotního stavu a své zdravotní problémy bagatelizuje. Bagatelizace je zcela patrná již ze zvukového průběhu použitých diskurzních markerů (*a:le tak*), následující věta (*to je v pohodě*) tento význam potvrzuje.

- (2) A: *taky si nachcípanej, col*
B: *a:le tak (.) to je v pohodě*
A: *já hrozně teda*
B: *já sem nějak (..) průběžně*
(ORAL v1, 05A0945)

V dialogu (3) hovoří muž (A) se ženou (B) a žádá ji o výrazné zkrácení vlasů. Zdloužené samohlásky (*jo:*, *ne:*) zdůrazňují nespokojenost mluvčího a nesouhlas s názorem jeho komunikační partnerky (*dyť to máš vylepaný*). Zdá se mu, že ho dosud stříhala nedostatečně (*ne: (.) dycky mně to uděláš málo:*).

- (3) A: *HOdně: mně to vostříhej*
B: *no to mně chybělo*
A: *HOdně mně to vostříhej NA ježka\ (.) no JO: (.) já ti to říkám furt a ty to nikdy neuděláš*
B: *co povídáš dyť to [máš vylepaný]*
A: *[ne: (.) dycky] mně to (.) uděláš málo:*
(ORAL v1, 09A041N)

3.2. Reduplikace (multiplikace) diskurzních markerů

Opakování slov jako charakteristický znak mluvených projevů je v neformálních rozhovorech redundantní často jen zdánlivě. Reduplikace bývá spojována jednak se záměrem mluvčího zaplnit potenciální formulační pauzy (opakováním slova získá mluvčí čas na promyšlení další strategie či pro stylizaci repliky), jednak se zdůrazněním sdělovaného obsahu, jeho intenzifikací či potvrzením osobního postoje mluvčího. Při zdvojení či vícečetném užití diskurzního markeru ale nemusí jít vždy jen o expletivní funkci (jako v případě hezitačních zvuků) či o zesílení významu či funkce, kterou plní marker jednoslovný.⁴ Informace, které mluvčí zprostředkuje jedním slovem a které zprostředkuje jeho několikerým opakováním, bývá velmi rozdílná. Reduplikace může mít zásadní vliv na formování vztahů mezi komunikanty i průběh dialogu.⁵

V rozhovoru (4) hodnotí mluvčí A (muž), B (žena) a C (muž) postavu jejich společné známé. Názorové shodě komunikantů odpovídá mimo jiné i několikeré využití souhlasných responzních markerů *jo* a *no* na začátku replik. Závěrečná replika mluvčího A (*no: no no no no no*) pak souhlasný postoj několikerým opakováním výrazu *no* zesiluje. Mluvčí tím však zároveň signalizuje, že hovor na dané téma dospěl ke svému konci, došlo k absolutnímu souladu komunikantů a není třeba téma dále rozvíjet.

- (4) A: *Pavlovo Janina má postavu libovou*
B: *ta má HOdně dobrou postavu*
C: *no\ já si taky myslim*
A: *no JE voplácaná*
B: *jo to jo ale DObře voplácaná*
A: *ale má furt jako vyváženou postavu nahoře dole*
C: *jo není to hrošice\ uplně*
A: *no:\ (.) no no no no no*

(ORAL v1, 10P010N)

⁴ K různým podobám a interakčním a textovým funkcím bezprostředního opakování výrazových jednotek v mluveném textu srov. Müllerová (2005).

⁵ Srov. např. případy multiplikace výrazů *all right*, *OK*, *no*, *wait* apod. vyslovených v rámci jednoho intonačního celku, analyzované a popsané T. Stiversovou (Stivers 2004).

K emotivnosti diskurzních markerů ve spontánní mluvené komunikaci

JANA BÍLKOVÁ, DENISA KNOBOVÁ, SÁRA PODOJILOVÁ

V dialogické sekvenci (5) hovoří mluvčí A o návštěvě své kamarádky psycholožky a o tom, jak zhodnotila jeho psychický stav (*že se mi docela ten můj depresivní stav zlepšil*). Z celého dialogu je ale patrné, že sám se svým psychickým stavem není spokojený (*není to úplně nejlepší; bohužel to nejde tak rychle, jak bych si představoval*). Trojím opakováním výrazu *ale*, vysloveným pomalu a se zvláštním důrazem na každém z nich, vyjadřuje zjevně nucenou snahu o pozitivní a optimistický přístup.

- (5) A: *no a co ti řekla*
B: *že se mi docela ten (.) můj (.) depresivní stav zlepšil*
A: *@ to užs tam měl jít dávno*
B: *měl sem tam jít dávno vim to no\ (..) ale asi tam budu muset eště (.) ji párkrát navštívit\ protože (..) to není to úplně nejlepší (..) ale ale ale \ (..) musím tomu věřit že to bude lepší že*
A: *no a řešíš to nějak*
B: *řeším to\ (..) bohužel (..) bohužel @ tak to řeším tak (.) že*
A: *že to neřešíš*
B: *že to není (.) že to není úplně vono ale (.) ale aspoň nákej pokrok (.) nákej pokrok sem udělal\ (.) bohužel to nejde tak rychle jak bych si představoval já no*

(ORAL v1, 10P018N)

Reduplikace diskurzních markerů a jejich různé zvukové aktualizace (vokálníké dlužení, příznaková intonace, přesuny důrazů) se v mluvené komunikaci zpravidla kombinují, doplňují a vzájemně podporují. Výraznou zvukovou modifikací opakovaných výrazů ilustruje například čtvrtá replika v dialogické sekvenci (6). Žena (mluvčí B) si žertem dobírá svého komunikačního partnera (mluvčího A, muže), který ji dříve informoval, že za čtvrt hodiny má jít naproti ženě, se kterou má pracovní schůzku. Žena se smíchem naznačuje, že se mluvčí A těší na pracovní schůzku překvapivě víc, než je běžné (*si nákej nedočkavej*) a že by za tím mohl být osobní vztah. Vysloví výraz *hele* třikrát bezprostředně za sebou, a to ve vysoké poloze hlasového rejstříku, přičemž koncovou samohlásku výrazně dlouží, zejména při třetím opakování. Podobně zdluženě, ovšem se stoupavou intonací, pak realizuje ještě výraz *jo*.

- (6) A: *nebylo to už čtvrt hodiny/ (.) eště ne že*
B: *si nákej nedočkavej hele*
A: *[nejsem no ale no tak já ted'ka sem sí]*
B: *[hele: hele: hele:::]*
A: *na ni vzpomněl viš*

B: *jo:/*
(ORAL v1, 09M055N)

3.3. Kumulace, řetězení diskurzních markerů

Dalším rysem příznačným pro uplatnění diskurzních markerů v dialogickém textu je jejich shlukování, řetězení. Mluvčí vytvářejí nejrůznější kombinace těchto výrazů. Více či méně ustálené shluky diskurzních markerů mohou být jak součástí delší repliky, tak mohou tvořit repliku samostatnou a fungovat jako autonomní zvukový i významový celek. V takových případech vystupuje velmi výrazně do popředí právě postojová a emoční složka sdělení.

V dialogu (7) je propoziční obsah druhé repliky „David má přítelkyni Danielu“ doplněn o pragmatický význam „mluvčí B má jisté výhrady vůči sdělovanému faktu“, buď pochybuje o vážnosti či perspektivnosti vztahu, nebo má nějaké připomínky přímo k Davidově přítelkyni (každopádně není skutečností, o které sám informuje, nadšený). Tento pragmatický význam je zprostředkován řetězcem synsémantických výrazů, opět specificky zvukově modifikovaných (*ale, no, tak*).

- (7) A: *co David už má ňákou novou přítelkyni/*
B: *a:le no tak má tu: (.) Danielu (.)\ no:*
A: *jo\ hmm*
C: *a proč se s tamtou rozešli už víte/*
B: *to nevím*

(ORAL v1, 06A142N)

V dialogu (8) spolu mluví dvě ženy. Mluvčí A se svěřuje mluvčí B se svými problémy s partnerem, s emocemi, které zažívá v jeho přítomnosti (*já sem prostě pořád brečela*) a jeho neadekvátní reakcí (*a von prostě mlčel*). Mluvčí B ji kontinuatory *hmm* a *no* ujišťuje o tom, že naslouchá a souhlasí (*hmm, to je nejhorší, no*). V následující replice pak pouhým řetězcem diskurzních markerů (*hmm tak já nevím no hele teda*) vyjadřuje své pochybnosti o hodnotě daného vztahu. Mluvčí A jí okamžitě dává za pravdu a ujišťuje ji, že je rozhodnuta vztah ukončit.

- (8) A: *dyť já sem brečela i vedle něj v posteli já sem prostě pořád –*
[brečela já sem byla už]
B: *[hmm hmm\]*
A: *uplně uplně uplně hotová*

K emotivnosti diskurzních markerů ve spontánní mluvené komunikaci

JANA BÍLKOVÁ, DENISA KNOBOVÁ, SÁRA PODOJILOVÁ

- B: *hmm*
A: *a von prostě mlčel*
B: *hmm (.) to je nejhorsí no\ hluk v pozadí*
B: *hmm tak já nevím no\ (.) hele (.) teda –*
A: *no jako s Tomášem je konec\ to je jistý*
(ORAL v1, 06A148N)

V dialogu (9) mluvčí sekvencí symsémantik (*no jo no tak ale*), tvořících opět samostatnou repliku, sděluje, že je mu zápach, který cítí, nepříjemný a že skutečnost, že příčinou zápachu je typ bot, které má mluvčí B na nohou, tuto situaci neospravedlňuje.

- (9) A: *smrděj ti nohy ne!*
B: *viš co (.) ale to dělaj ty boty ty ty maj blbou ty maj blbou*
C: *no jo no tak ale*
B: *to nedělaj moje nohy\ (.) to dělaj boty*
A: *to dělaj úplně cizí nohy\ (smích)*
B: *to dělaj boty tam fakt je materiál kterej tohle dělá*
C: *no tak je nenos protože to je hrozný teda*
B: *no když to sou pracovní boty já je musím mít do skladu*
(ORAL v1, 05A179N)

J. Kačala vymezuje tzv. nesyntaxmatické útvary, čímž rozumí spojení nejméně dvou formálně a významově samostatných lexikálních prvků, které jsou neplnovýznamové, morfologicky neohebné a neplní funkci větných členů, tj. nevstupují do syntagmatických vztahů s jinými prvky (Kačala 2012). Jejich lexikální neplnovýznamovost, neohebnost a nesyntaxmaticčnost však nebrání jejich plnohodnotnému fungování v textu. Nesyntaxmatické útvary, jak píše J. Kačala, „fungují jako plnohodnotné jazykové útvary s vlastním jazykovým významem a obsahem, kterým hovoríaci plnohodnotně reaguje na konkrétní dorozumívací situaci“ (Kačala 2012: 97). Mohou být součástí věty nebo mohou tvořit samostatné výpovědi, v případě mluvených dialogů tedy i samostatné repliky. J. Kačala uvádí například dialogickou repliku *Ved' napokon prečo by aj nie?*, kterou mluvčí po určitém váhání vyjadřuje svůj souhlas, nebo repliku *A čo ma po nich*, kterou mluvčí vyjadřuje svůj nezájem, případně rezignaci.

Jako nesyntaxmatické útvary fungují v mluveném dialogu také kolokace diskurzních částic, kterými mluvčí reaguje na repliku svého komunikačního partnera a vyjadřuje subjektivní postoj k ní, včetně postojů emocionálních.

4. Závěr

Na několika příkladech autentických dialogů z korpusu neformální mluvené češtiny ORAL v1 jsme se pokusili ukázat, jak se některé diskurzivní markery mohou podílet na expresivitě mluvených projevů, na vyjadřování a interpretaci emocí a subjektivních postojů mluvčích. Ačkoli vyjadřování emocí není jejich funkcí dominantní, může mluvčí jejich příznakovou zvukovou realizací, zejména silovým zdůrazněním či vokalickým dloužením (*hele:::*), několikerým opakováním jednoho markeru (*ale ale ale*) či řetězením markerů různých (*no jo no tak ale*), své emocionální postoje signalizovat a zdůraznit. Výčet diskurzivních markerů, které se v mluvených dialozích zapojují do vyjadřování emocí, pochopitelně není úplný. Vybrané ukázky neformálních promluv však názorně ukazují možné způsoby, jak symsémantické výrazy, které plní v dialogu primárně jiné funkce, mohou sekundárně přispět k emocionalitě vyjádření. Jak píše M. Grepl, „jsou lidé, kteří ani v okamžicích silného afektu neužívají ve svých projevech nadávek a obhroublých slov, výrazů slangových apod., a přesto bývá jejich emocionální zaujetí výrazně vyjádřeno prostředky v širokém smyslu syntaktickými, tj. aktualizacemi v rovině mluvnické, modální, nebo významové výstavby výpovědi“ (Grepl 1967: 51). Citového zabarvení řeči, jak ukazují výše analyzované úryvky neformálních dialogů, lze dosáhnout i příznakovým využitím symsémantických slov, jejich zvukovou obměnou, reduplikací či vytvářením jejich více či méně ustálených kolokací.

Seznam transkripčních značek

- (.) krátká pauza
- (..) dlouhá pauza
- * nedořečené slovo, slovní torzo
- @ hezitační zvuk
- / stoupavá kadence
- \ klesavá kadence
- : prodloužení samohlásky
- :: výrazné prodloužení samohlásky
- [začátek simultánního mluvení
-] konec simultánního mluvení
- DObře* silové či intonační zdůraznění slabiky

Zdroje

Kopřivová M., Lukeš D., Komrsková Z., Poukarová P., Waclawičová M., Benešová L., Křen M.: *ORAL: korpus neformální mluvené češtiny, verze 1 z 2.6.2017*. Ústav českého národního korpusu FF UK, Praha 2017. Dostupný z WWW: <http://www.korpus.cz>.

Literatura

- Čermák F., 2008, Partikule, jejich syntagmatika a kumulace v mluvené češtině. – *Čeština v mluveném korpusu*, red. M. Kopřivová, M. Waclawičová, Praha: Nakladatelství Lidové noviny, s. 63–74.
- Čermáková A., Jílková L., Komrsková Z., Kopřivová M., Poukarová P., 2019, Diskurzní markery. – *Syntax mluvené češtiny*, red. J. Hoffmannová, J. Homoláč, K. Mrázková, Praha: Academia, s. 244–351.
- Grepl M., 1967, *Emocionálně motivované aktualizace v syntaktické struktuře výpovědi*, Brno: Univerzita J. E. Purkyně.
- Hoffmannová J., Müllerová O., Zeman J., 1999, *Konverzace v češtině při rodinných a přátelských návštěvách*, Praha: TRIZONIA.
- Chamonikolasová K., 2010, Diskurzní částice v českém a anglickém dialogu. – *Integrace v jazycích – jazyky v integraci*, M. Krčmová a kol., Praha: NLN, s. 99–110.
- Kačala J., 2012, *K podstate vety. Syntetický pohľad*, Martin: Vydavateľstvo Matice slovenskej.
- Müllerová O., 2005, Opakování jako jeden z rysů výstavby mluvených textů. – *Aktuálne otázky súčasnej syntaxe*, red. M. Šimková, Bratislava: Veda, s. 139–149.
- Stivers T., 2004, „No no no“ and Other Types of Multiple Sayings in Social Interaction, *„Human Communication Research“*, 30, č. 2, s. 260–293.

On the emotionality of discourse markers in spontaneous spoken communication

The characteristics of the so-called discourse markers play an important role in the stylistic analysis of spontaneous spoken communication. The term *discourse markers* refers to the group of synsemantic words (or their collocations) that convey primarily pragmatic information. When describing discourse markers, their polyfunctionality is always emphasized. Discourse markers can perform a variety of (textual and interaction-related) functions, depending on the context, their structural position in the utterance, and especially their sound modifications. The article is based on the

analysis of discourse markers in terms of their expressive and emotional functions. The use of discourse markers to express the speaker's emotional attitudes is connected with three processes: sound modification, multiplication (repetition), and cumulation (formation of multiwords markers). The main source of language material for the research was the corpus of contemporary spoken Czech ORAL v1.

Key words: discourse marker, language function, emotional function, spoken Czech, dialogue analysis, Czech National Corpus